

УДК: 343.14:340

О. Ю. Костін
директор Одеського науково-дослідного
експертно – криміналістичного центру МВС України,
к.ю.н.
м. Одеса

В. П. Хомутенко
старший науковий співробітник Одеського науково-дослідного
інституту судових експертиз Міністерства юстиції України
к.е.н., професор
м. Одеса
E-mail: homutenko-vera@ukr.net

А. В. Хомутенко
к.е.н., доцент
докторант кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету
м. Одеса
E-mail: 24.06.alla@gmail.com

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУТУ
СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ**

**ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНСТИТУТА
СУДЕДНЫХ ЭКСПЕРТОВ**

**SOME ASPECTS OF THE STAFFING OF THE JUDICIAL EXPERTS
INSTITUTE**

Статтю присвячено розгляду проблемних питань кадрового забезпечення науково-дослідних установ судових експертиз. Досліджено нормативно-правові акти, що регулюють кадрове забезпечення інституту судових експертів в Україні. Виявлено відсутність чітких дефініцій термінів «кадрове забезпечення» та «спеціальні знання». З'ясовано особливості підготовки судових експертів. Розглянуто новітні методи планування при визначені потреби в експертах (екстраполяції, прогнозування, багатofакторний аналіз функціонального поділу праці експертів). Визначено

інструменти матеріальної мотивації судових експертів. Запропоновано методичний підхід до розрахунку доплат судовим експертам.

Статья посвящена рассмотрению проблемных вопросов кадрового обеспечения научно-исследовательских учреждений судебных экспертиз. Исследованы нормативно-правовые акты, регулирующие кадровое обеспечение института судебных экспертов в Украине. Выявлено отсутствие четких определений терминов «кадровое обеспечение» и «специальные знания». Выяснены особенности подготовки судебных экспертов. Рассмотрены новейшие методы планирования при определении потребности в экспертах (экстраполяции, прогнозирования, многофакторный анализ функционального разделения труда экспертов). Определены инструменты материальной мотивации судебных экспертов. Предложен методический подход к расчету доплат судебным экспертам.

Introduction. The public need for the prompt disclosure of that unbiased investigation of the crime necessitates the involvement of an expert with specialist knowledge in a variety of industries, such as: criminalistics, economics, commodity research, psychology, art studies, ecology, in the field of intellectual property, that engineering and technical field. In Ukraine there are more than 11 thousand courts dealing with transport issues, reserved by judges of our state. From the level of the country to the north to the edges, in particular, for ensuring justice in the courts, in particular, the proportion of specific people. Obligations that are required to fill the form of the abandoned building of the Institute of Boating and the safety and operation of ships and ships. The purpose of the work is to investigate the essence of the staffing of the judicial experts institute and to provide recommendations for its improvement as part of the training of forensic experts, the identification of staffing needs and the application of motivational approaches. Results. The regulatory legal acts governing the staffing of the institute of the forensic experts in Ukraine are investigated. The absence of clearly definitions of the terms “staffing” and “special knowledge” was revealed. The features of the preparation of judicial experts have been clarified. The latest planning methods for determining the need for experts (extrapolation, forecasting, multivariate analysis of the functional division of labor of

experts) are considered. The tools of material motivation of judicial experts are defined. A methodical approach to the calculation of surcharges to judicial experts is proposed.

Ключові слова: *кадрове забезпечення, судові експерти, кваліфікаційні вимоги, спеціальні знання, матеріальна і нематеріальна мотивація*

Ключевые слова: *кадровое обеспечение, институт судебных экспертов, специальные знания, материальная и нематериальная мотивация.*

Keywords: *staffing, institute of judicial experts, special knowledge, material and non-material motivation*

ВСТУП

Суспільна потреба в швидкому розкритті та неупередженому розслідуванні злочинів обумовлює необхідність залучення експертів, які володіють спеціальними знаннями у різних галузях, таких як: криміналістика, економіка, товарознавство, психологія, мистецтвознавство, екологія, у сфері інтелектуальної власності та інженерно-технічній сфері. В Україні станом на 2019 р. працює більше 11 тис. судових експертів, які виконують діяльність із забезпечення правосуддя в нашій державі. Від ступеня їх кваліфікації, рівня професіоналізму залежить справедливість прийнятих судових рішень та, нерідко – доля конкретної людини. Тобто, постає необхідність формування якісного кадрового забезпечення інституту судових експертів з метою підвищення ефективності судово-експертної діяльності.

Висвітленню проблематики кадрового забезпечення судової експертизи присвячені наукові праці В. М. Бараняк, Ю. С. Волинець, А. В. Дулова, А. В. Дудич, А. М. Клочко, І. Ф. Крилова, В. Я. Колдіна, А. В. Кокин, П. І. Пиріг, І. В. Репешко, О. О. Садченко, Н. М. Ткаченко А. Р. Шляхова, Я. М. Яковлева та ін. Однак, поза увагою науковців залишилися окремі аспекти кадрового забезпечення судово-експертної діяльності, які потребують вирішення, зокрема: не розкрита сутність кадрового забезпечення інституту судових експертів та його складові, не визначено механізм фінансового і адміністративного заохочення експертів. Усе це й обумовило вибір теми дослідження.

МЕТА РОБОТИ – дослідити сутність кадрового забезпечення інституту судових експертів та надати рекомендації щодо його удосконалення в частині підготовки судових експертів, визначенні потреби в кадрах та застосуванні мотиваційних підходів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи стали праці провідних вітчизняних науковців, юристів та судових експертів, нормативно-правові акти. При написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Так, діалектичний та системний аналіз – для теоретичного узагальнення результатів дослідження вчених та практиків, предметом яких є судово-економічна діяльність, та для розкриття змісту поняття кадрове забезпечення; метод порівняльного аналізу та синтезу – при виявленні загальних та специфічних рис підготовки кадрів для різних сфер людської діяльності; методи системно-структурного моделювання – для формування системи доплат судовим експертам.

РЕЗУЛЬТАТИ

Статтею 7 Закону України «Про судову експертизу» визначено, що судово-експертну діяльність в Україні здійснюють державні спеціалізовані установи та судові експерти, які не є працівниками зазначених установ у випадках і на умовах, визначених цим Законом [1]. Питання їх кадрового забезпечення покладаються на міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність, відповідно ч.1 ст.8 зазначеного нормативно-правового акту [1]. Так, наприклад, прерогативою Міністерства юстиції України є присвоєння кваліфікації судового експерта фахівцям, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, видача свідоцтва встановленого зразка та здійснення контролю за їх діяльністю; зупинення дії або анулювання свідоцтва про присвоєння кваліфікації судового експерта; забезпечення ведення Державного реєстру атестованих судових експертів, до якого включаються всі атестовані судові експерти України.

Доцільно зазначити, що в вітчизняних нормативно-правових актах не закріплено поняття «кадрове забезпечення». Відсутня і одностайність тлумачення цього терміну й у науковців [2]. Так, А.М. Ключко наводить наступне визначення цього терміну: «кадрове забезпечення – це функція адміністративної діяльності, спрямованої на реалізацію завдань управління персоналом» [3]. Це визначення, на нашу думку, звужує функції кадрового забезпечення лише до адміністративної діяльності. Натомість С. Г. Гаспарян вбачає сутність кадрового забезпечення експертних установ України «в наповненні їх висококваліфікованими кадрами та вжиття заходів стосовно впорядкування кадрових процесів з метою виконання законодавчо встановлених функцій» [4]. На наш погляд, кадрове забезпечення інституту судових експертів – це управлінська діяльність, спрямована на наповнення та оптимізацію інституту судових експертів відповідними за професією і кваліфікацією кадрами для забезпечення правоохоронних і судових органів незалежною об'єктивною експертизою.

Кадрове забезпечення інституту судових експертів включає в себе такі напрями як: діяльність із удосконалення структури державних спеціалізованих експертних установ; організаційну роботу з судовими експертами, які не є працівниками державних спеціалізованих установ; підготовку судових експертів.

Варто зазначити, що відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик посад працівників науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції [5], в системі державних спеціалізованих експертних установ виділяють наступний склад кадрів: керівники (директор науково-дослідного інституту (центру), заступник директора науково-дослідного інституту (центру), учений секретар, головний інженер, завідувач відділення, завідувач лабораторії, завідувач відділу (самостійного), завідувач відділу (сектору) та професіонали (судовий експерт (головний судовий експерт, провідний судовий експерт, старший судовий експерт, судовий експерт), головний науковий співробітник, провідний науковий співробітник, старший науковий співробітник, науковий співробітник, молодший науковий співробітник). На думку Н. М. Ткаченко прийняття цього Довідника сприяє вирішенню питань ефективного розподілу праці між працівниками науково-дослідних установ судової експертизи

(НДУСЕ), забезпеченню єдності при визначенні їхніх посадових обов'язків [6]. Відмітимо, що у системі науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів МВС України структура працівників визначається відповідно до Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України [7]. Тобто, у кожному відомстві прийняті власні нормативно-правові акти, що регулюють кадрове забезпечення експертної діяльності.

Однією із функцій кадрового забезпечення є наповнення штатних одиниць державних науково-дослідних судово-експертних установ відповідними за професією та кваліфікацією кадрами. Так, на посаду судового експерта державних спеціалізованих установ можуть прийматися особи, які мають необхідні спеціальні знання для надання висновку з досліджуваних питань. Варто зауважити, що термін «спеціальні знання», якими повинен володіти експерт, використано у Кримінально-процесуальному кодексі України (ст.69, ст.70) [8], у Цивільно-процесуальному кодексі України (ст.53, ст.54) [9], у Кодексі адміністративного судочинства (ч.1 ст.81) [10], та у Законі України «Про судову експертизу» [1]. Однак, чітке тлумачення цього терміну в українському законодавстві та у наукових публікаціях [11] відсутнє. Не розкриває змісту поняття спеціальних знань і постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах», в якій судам вказано лише на неприпустимість призначення експертизи у випадках, коли з'ясування певних обставин не потребує спеціальних знань.

Доцільно зазначити, що до спеціальних знань належать знання у певній галузі науки чи техніки та в інших окремих сферах людської діяльності. Спеціальні знання у відповідній галузі діяльності визначаються предметом експертизи. Разом з тим, на нашу думку, цей термін потребує правого визначення, оскільки судовий експерт є носієм спеціальних знань та використовує їх в процесуальній формі при проведенні судової експертизи.

На законодавчого рівні визначено, що судовими експертами можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційного рівня не нижче спеціаліста або магістра, які пройшли відповідну підготовку та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності. Підготовку кадрів для

судової експертизи здійснюють вищі навчальні заклади МВС (Навчально-науковому інституті Київського національного університету внутрішніх справ МВС України і в Донецькому інституті МВС при Луганському державному університеті МВС України). Разом з тим, видається доцільним запровадити систему підготовки експертних кадрів за відповідними спеціальностями у профільних державних вищих навчальних закладах III і IV рівня акредитації, що мають відповідну наукову та матеріально-технічну базу і належним чином підготовлений професорсько-викладацький склад. Оскільки судово-експертні спеціальності мають подвійну природу, де основну роль відіграють базові науки, допоміжну – юридичні, тому навчання майбутнього експерта повинно будуватися на фундаментальній підготовці у вищому навчальному закладі саме судового експерта. Ми поділяємо думку В. Бараняка та О. Несімко, що потребують також вирішення питання підготовки викладацьких кадрів та визначення норм витрат їх часу у навчальному процесі, розроблення концепції та програм спеціальної підготовки експертів, навчально-методичного забезпечення навчального процесу [12, с.247].

Доцільно зазначити, що для присвоєння та позбавлення кваліфікації судового експерта створюються експертно-кваліфікаційні комісії при міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність. Наприклад, стажування та підтвердження кваліфікації судового експерта, що працює у системі Міністерства внутрішніх справ України, здійснюється працівниками Експертної служби відповідно до затвердженого Наказу від 08.02.2017 р. № 102 [13].

До складу експертно-кваліфікаційних комісій входять найбільш досвідчені фахівці та науковці, які мають кваліфікацію судового експерта та стаж практичної роботи за спеціальністю не менше п'яти років. Серед них має бути не менше двох фахівців тієї експертної спеціальності і того класу, з яких комісія проводить атестацію, присвоює кваліфікацію судового експерта або кваліфікаційний клас, а також фахівець з процесуальних питань судової експертизи [1, ст. 17]. Однак, наведена редакція цієї статті закону фактично унеможлиблює запровадження

нових видів експертиз через наявність особливих умов щодо складу експертно-кваліфікаційних комісій. Прикладом зазначеної тези може бути інформація, наведена у Звіті про дослідження стану судово-експертного забезпечення питань діяльності фондового ринку, відсутність в українських державних судово-експертних установах судових експертів, які спеціалізуються на проведенні експертиз по діяльності (операціям) на фондовому ринку [14]. Натомість, вимогами ст. 11 Директив ЄС 2014/57/ЄС від 16.04.2014 р. про кримінальні санкції за зловживання на фондовому ринку передбачена необхідність підготовки кадрів для забезпечення імплементованої норми. Так, зазначається, що «не обмежуючи незалежність судів і відмінності в організації судової влади в Союзі, держави-члени повинні звертатися до осіб, відповідальних за навчання суддів, прокурорів, представників правоохоронних органів, кадрів судових та компетентних органів, залучених до кримінального судочинства та розслідування, з метою забезпечення належного висновку про вчинення зловживання для цілей цієї Директиви» [15]. Крім того, як свідчать статистичні дані, за 2016-2018 рр. Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) було застосовано 41 штрафна санкція та анульовано 10 ліцензій за маніпулювання на фондовому ринку. При цьому загальний обсяг штрафних санкцій за перевірений період становив 8,7 млн. грн. Водночас, при відсутності експертних висновків судами були скасована більшість санкцій [14].

Відмітимо, що вивчення потреб у підготовці, спеціалізації та підвищенні кваліфікації експертів, а також розробленні пропозицій щодо задоволення цих потреб здійснюється міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність [1]. Однак, у відкритому доступі відсутня інформація про критерії визначення потреби в судових експертах по країні в цілому та експертах, що не є працівниками державних спеціалізованих експертних установ зокрема.

У випадку визначення потреби в кадрах для окремої судово-експертної установи, на нашу думку, потрібно застосовувати наступні методи планування: метод екстраполяції, економіко-математичні методи із застосуванням методів

прогнозувань, багатофакторний аналіз функціонального поділу праці експертів. Так, застосування методу екстраполяції в плануванні чисельності працівників судово-експертної установи можливе якщо за останні три роки зберігався стабільний приріст кількості виконаних установою експертиз. Економіко-математичні методи застосовується, як правило, для перспективного планування чисельності персоналу судово-експертної установи. Використання цих підходів дає змогу одночасно використовувати різні методи прогнозування, що істотно підвищує точність прогнозів. Разом з тим, використання методу прогнозування можливе лише у випадку отримання достовірної прогнозованої інформації про майбутні зміни, особливо зовнішнього середовища. Метод багатофакторного аналізу функціонального поділу праці експертів дозволяє враховувати специфіку судово-експертної діяльності, саме поєднання науково-дослідницької, науково-методичної та науково-виробничої діяльності, що здійснюється переважно одними і тими самими особами.

При вирішенні питання кадрового забезпечення судово-експертної установи слід враховувати і вимоги передбачені постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення державної атестації наукових установ» [15]. Так, при проведенні атестації, здійснюється оцінка практичної цінності для держави результатів діяльності науково-дослідних судово-експертних установ та враховується кількість захищених дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії і доктора наук; кількість виданих наукових монографій, підручників, навчальних посібників, наукових періодичних видань, що видаються науковими установами та включені до наукометричних баз; кількість статей у наукових періодичних виданнях, у тому числі таких, що включені до наукометричних баз; чисельність працівників, які виконують науково-дослідні роботи, наявність докторів наук і докторів філософії, молодих вчених.

На сьогодні актуальним залишається питання проведення атестації наукових співробітників судово-експертних установ відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України «Про атестацію наукових працівників» в її редакції від 3.04.2019 р. № 285 [15]. Нормативно-правовим актом визначено порядок проведення атестації наукових працівників науково-дослідних судово-

експертних установ та передбачено необхідність оцінювання рівня їх професійної підготовки, результативності їх наукової роботи, визначення відповідності їх кваліфікації займаній посаді.

Ефективна система кадрового забезпечення інституту судових експертів покликана створювати умови для мотивації, більш високої продуктивності праці і задоволеності роботою судових експертів. У правовому розумінні мотивація зводиться до встановлення методів та способів заохочення працівників для досягнення цілей організації. Хоча в більш широкому значенні мотивація виступає не лише в якості позитивного стимулювання, а й як механізм покарань. Науковці розрізняють матеріальну та нематеріальну мотивацію працівників [16].

Основним видом матеріальної мотивації є заробітна плата та доплати до неї експертам відповідних установ. Слід зазначити, що постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1127 Уряд визначив умови оплати праці працівників науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України [17]. А у системі науково-дослідних установ судових експертиз МВС України діє наказ МВС України від 26.11.2015 р. № 1518 «Про впорядкування умов оплати праці працівників Експертної служби МВС України» [18]. Цим наказом встановлено не тільки посадові оклади та доплати, які близькі по суті до порядку оплати праці в системі науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, а й порядок зменшення розміру або скасування надбавок у разі несвоєчасного виконання завдань, погіршення якості роботи і порушення трудової дисципліни.

Для більш обґрунтованого визначення доплат окремому судовому експерту нами пропонується урахувувати особистий внесок у загальний результат експертної та науково-дослідної роботи судово-експертної установи із урахуванням коефіцієнтів, порядок розрахунку яких наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Розрахунок коефіцієнтів для визначення розміру доплат судовому експерту

Коефіцієнти	Формула	Значення показників
Кі - інтенсивність роботи судового експерта (за місяць)	$K_i = E_v / N$	Е_v – кількість виконаних експертиз (шт) Н – норма виконання експертиз на місяць (шт)
Кя - якість виконання судових експертиз	$K_y = (E_v - E_{vp}) / E_v +$	Е_v – кількість виконаних експертиз (шт) Е_{vp} – кількість експертиз на які є скарги

	We	замовників, адвокатів, по яким є повторні чи додаткові експертизи We – кількість повідомлень про відмову в проведенні експертиз
Кс - складність виконання експертних завдань	$Kc = Evi / Ev + We$	Evi – кількість виконаних складних (великих) експертиз Ev – кількість виконаних експертиз (шт) We – кількість повідомлень про відмову в проведенні експертиз
Кo - окупність роботи судового експерта	$Ko = \Sigma S / MG$	ΣS – оплачених рахунків за виконані експертом роботи; MG – місячна заробітна плата судового експерта
К ндр - виконання науково-дослідних робіт	$K ндр = Y1 / Yo$	$Y1$ – фактичний обсяг виконаних завдань НДР за місяць (квартал) згідно з тематичним планом Yo – плановий обсяг НДР за весь період дії, згідно із тематичним планом
Кн - наукова діяльність судового експерта	$Kн = (d3 + d4 + d5) / Nz$	$d3$ – наукове керівництво кандидатською дисертацією (офіційно затверджене); $d4$ – наукове консультування здобувачем наукового ступеня доктора наук (офіційно затверджене) $d5$ – наукове керівництво бакалаврами, магістрантами, що проходять практику в судово-експертних установах; Nz – місячна норма робочого часу (тривалість робочого дня x кількість робочих днів – скорочення тривалості робочих днів на передодні святкових та не робочих днів)
d1 – захист кандидатської дисертації;		Один посадовий оклад
d2 – захист докторської дисертації;		Два посадових оклади
d3 – наукове керівництво кандидатською дисертацією (офіційно затверджене);		50 годин на рік/або 4,167 год на місяць
d4 – наукове консультування здобувачем наукового ступеня доктора наук (офіційно затверджене) нормочасів);		50 годин на рік або 4,167 год на місяць
d5 – наукове керівництво бакалаврами, магістрантами, що проходять практику в судово-експертних установах ;		8 годин на одного стажиста за один місяць, але не більше 30 годин на один рік
r – кількість публікацій у фахових виданнях та у періодичних виданнях, що входять до переліку науково-метричних баз даних «Scopus»;		Від 200 грн до 1000 грн. за кожну публікацію
m – кількість виданих монографій, підручників,		Від 1000 грн. до 5000 грн.

навчальних посібників, методичних рекомендацій;		
Кдоз – виконання додаткового обсягу завдань	$K_{доз} = L / N_z$	L – часова тривалість прийняття участі співробітника у симпозиумах, нарадах, у роботі комісій, робочих груп, у семінарах та конференціях, виступи на телебаченні тощо; Nz – місячна норма робочого часу

На підставі наведених формул, можна здійснити розрахунок розміру щомісячної доплати судовому експерту (квартальної премії) (**G**):

$$G = (Y \times (K_i + K_o + K_c + K_{я} + K_{ндр} + K_n + K_{доз})) + d_1 + d_2 + r + m$$

де: **G** – сума премії;

Y – посадовий оклад судового експерта

До нематеріальної мотивації працівників судово-експертних установ, можна віднести: створення умов, за яких люди відчували б професійну гордість за причетність до експертної роботи, оголошення подяки, нагородження цінними подарунками, почесними грамотами, нагрудними знаками тощо. Крім того, нематеріальна мотивація передбачає і дисциплінарні стягнення (зауваження, догани, попередження про неповну службову відповідальність, звільнення з посади).

Система мотивації персоналу у сфері судово-експертної діяльності має бути зорієнтованою на розвиток творчого потенціалу та здібностей судових експертів, їх ініціативи, партнерське відношення в колективі, узгодженість особистих інтересів з інтересами організації.

ВИСНОВОК

Таким чином, досліджені питання кадрового забезпечення інституту судових експертів свідчать про наявність проблем нормативно-правового і організаційного характеру, вирішення яких позитивно вплине на подальший розвиток судової експертизи в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 17.06.2019)
2. Ключко А. М. Поняття та зміст кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2012. №1. с. 42-51
3. Гаспарян С. Г. Сутність і зміст кадрового забезпечення експертних установ України. Випуск 2. Том 3, 2018. с. 16-19. URL: http://lj.kherson.ua/2018/pravo02/part_3/5.pdf (дата звернення: 17.06.2019)
4. Довідник кваліфікаційних характеристик посад працівників науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України: Наказ Міністерства юстиції України від 19.04.2012 р. № 611/5. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0611323-12> (дата звернення: 17.06.2019)
5. Ткаченко Н. М. До питань кадрового забезпечення науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України. Вісник ОНДІСЕ, Науково-практичне електронне видання. Випуск 1, 2017. с. 75-80. URL: <http://ondise.od.ua/DOC/VisnykONDISE%2012017.pdf> (дата звернення: 17.06.2019)
6. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Наказ Експертної служби МВС України від 12.04.2017 р. № 8-ЕС-Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15?lang=ru> (дата звернення: 17.06.2019)
7. Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 17.06.2019)
8. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 17.06.2019)
9. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 6.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 17.06.2019)
10. Теорія та практика проведення судових експертиз за напрямками інженерних, економічних, товарознавчих видів досліджень та оціночної діяльності: монографія/ за ред. Хомутенко В.П., Костіна О.Ю. Одеса, 2017. 350 с.

11. Бараняк В., Несімко О. Судовий експерт як суб'єкт судово-експертної діяльності. URL: <http://ena.lp.edu.ua> (дата звернення: 17.06.2019)

12. Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та атестацію судових експертів Експертної служби МВС: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2017 р. № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0275-17> (дата звернення: 17.06.2019)

13. Про дослідження стану судово-експертного забезпечення питань діяльності фондового ринку: Звіт Асоціації «Українські фондові торговці». Київ, 2018. 19 с. URL: <http://www.aust.com.ua/docs/news/4321.pdf> (дата звернення: 17.06.2019)

14. Про кримінальні санкції щодо ринкових зловживань: Директива 2014/57/ Європейського парламенту та Ради від 16.04.2014 р. URL: <https://www.pard.ua/download.php?downloadid=751> (дата звернення: 17.06.2019)

15. Про атестацію наукових працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.1999 р. № 1475 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2019 р. № 285). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1475-99-%D0%BF> (дата звернення: 17.06.2019)

16. Хомутенко А. В. Сучасна парадигма управління державними фінансами України: монографія. К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 384 с.

17. Про умови оплати праці працівників науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.2011 р. № 314: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2018-%D0%BF> (дата звернення: 17.06.2019)

18. Про впорядкування умов оплати праці працівників Експертної служби МВС України: Наказ МВС України від 26.11.2015 р. № 1518. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1558-15> (дата звернення: 17.06.2019)

1. On Forensic Examination: Law of Ukraine of 25.02.1994 № 4038-XII // Database "Legislation of Ukraine" / The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (in Ukrainian).

2. Klochko A. The notion and content of staffing of the organs of internal affairs of Ukraine. Scientific herald of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. 2012. №1. p. 42-51 (in Ukrainian).

3. Gasparyan S. Essence and content of staffing of expert institutions of Ukraine. Issue 2. Volume 3. 2018. p. 16-19. URL: http://lj.kherson.ua/2018/pravo02/part_3/5.pdf (in Ukrainian).

4. Directory of qualification characteristics of positions of employees of research institutes of forensic examinations of the Ministry of Justice of Ukraine: Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated April 19, 2012 № 611/5 // Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0611323-12> (in Ukrainian).

5. Tkachenko N.M. On personnel provision of research institutions of forensic examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. ONISICE Bulletin, Scientific and Practical Electronic Edition. Issue 1. 2017. p. 75-80. URL: <http://ondise.od.ua/DOC/VisnykONDISE%2012017.pdf> (in Ukrainian).

6. Regulation on the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Order of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated April 12, 2017. № 8-EU-H // The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15?lang=en> (in Ukrainian).

7. Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine dated April 13, 2012. № 4651-VI // The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (in Ukrainian).

8. Civil Procedural Code of Ukraine: Law of Ukraine dated March 18, 2004. № 1618-IV // The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (in Ukrainian).

9. Code of Administrative Judicial Procedure: Law of Ukraine dated July 6, 2005 № 2747-IV // The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (in Ukrainian).

10. Theory and practice of conducting forensic examinations in areas of engineering, economics, commodity research and valuation activities: monograph / ed. Khomumenko V., Kostin O. Odessa, 2017. 350 p. (in Ukrainian).

11. Baranjak V., Nesimko O. Judicial expert as a subject of forensic expert activity. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. URL: <http://ena.lp.edu.ua> (in Ukrainian).

12. Regulations on the expert-qualification commission of the Ministry of Internal Affairs and the certification of court experts of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 02/08/2017. № 102 // The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0275-17> (in Ukrainian).

13. About the study of the state of forensic expert support of issues of the stock market activity: Report of the Association "Ukrainian Stock Traders". Kiev. 2018. 19 p. URL: <http://www.aust.com.ua/docs/news/4321.pdf> (in Ukrainian).

14. Criminal sanctions for market abuse: Directive 2014/57 / European Parliament and Council dated 04.16.2014. URL: <https://www.pardon.ua/download.php?downloadid=751> (in Ukrainian).

15. About the certification of scientific workers: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 13, 1999. № 1475 (as amended by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 3, 2019. № 285) // The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1475-99-%D0%BF> (in Ukrainian).

16. Khomumenko A. Contemporary paradigm of public finance management in Ukraine: monograph. K.: FOP Gulyaeva V.M., 2019. 384 p. (in Ukrainian).

17. On the conditions of remuneration of employees of research institutes of forensic examinations of the Ministry of Justice and amending the decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 30, 2011, No. 314: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 27.12.2018. № 1127 // The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2018-%D0%BF> (in Ukrainian).

18. On the ordering of payment conditions of employees of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated November 26, 2015. № 1518 // The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1558-15> (in Ukrainian).